

ปัญหาการละเมิดความลับทางการค้าโดยปัญญาประดิษฐ์ (AI)¹

อนุชา วุฒิภาพรกุล²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการละเมิดความลับทางการค้าโดยปัญญาประดิษฐ์นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์และความลับทางการค้า ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจว่าปัญญาประดิษฐ์นั้นมีทั้งหมด 3 ระดับ คือ 1. ปัญญาประดิษฐ์ระดับเบื้องต้น (Artificial Narrow Intelligence (ANI)) 2. ปัญญาประดิษฐ์ระดับทั่วไป (Artificial General Intelligence (AGI)) 3. ซุปเปอร์ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Super Intelligence (ASI)) ซึ่งแต่ละระดับนั้นมีความสามารถที่แตกต่างกันออกไป และในแต่ละระดับนั้นก็สมารถที่จะกระทำละเมิดความลับทางการค้าได้ทั้งสิ้น แต่ผู้ที่จะต้องรับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นความผิดในทางแพ่งหรือทางอาญาที่เกิดจากการกระทำละเมิดของปัญญาประดิษฐ์นั้น คือ ผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้เป็นเจ้าของปัญญาประดิษฐ์หรือผู้ควบคุมปัญญาประดิษฐ์ รวมทั้งปัญญาประดิษฐ์เองแล้วแต่กรณี

จากการศึกษาปัญหาการละเมิดความลับทางการค้าโดยปัญญาประดิษฐ์ ผู้ศึกษาสามารถสรุปในแต่ละประเด็นปัญหาได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การกำหนดสถานะตามกฎหมายของปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งปัญญาประดิษฐ์ในระดับต่าง ๆ นั้นเมื่อมีความสามารถที่แตกต่างกันออกไปก็ควรที่จะกำหนดสถานะให้แตกต่างกันออกไปโดยผู้ศึกษาได้แบ่งแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่หนึ่งนั้นผู้ศึกษาเห็นว่าควรจะให้สถานะบุคคลตามกฎหมายเป็น “บุคคลอิเล็กทรอนิกส์” กับ ให้สถานะเป็นเพียงทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 148 และให้ถือว่าเป็นสินค้าตามมาตรา 4 พ.ร.บ. ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ซึ่งการปรับบทกฎหมายนั้นอยู่ที่ระดับของปัญญาประดิษฐ์แต่ละประเภท โดยผู้ศึกษาจะแบ่งออกเป็นดังนี้

ปัญญาประดิษฐ์ระดับเบื้องต้น (ANI) กับปัญญาประดิษฐ์ระดับทั่วไป (AGI) นั้นผู้ศึกษาเห็นว่าควรที่จะเป็นเพียงทรัพย์สินเท่านั้น เนื่องจากปัญญาประดิษฐ์ทั้ง 2 ประเภทนี้ยังคงเป็นปัญญาประดิษฐ์ที่จะต้องมีการออกคำสั่งหรือควบคุมอยู่ และไม่มีความสามารถที่แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ในตัวของปัญญาประดิษฐ์

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการละเมิดความลับทางการค้าโดยปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี วงษ์วิชิต และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ภาศิริ บัวสวรรค์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนเชื้อสกุล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เองในการตัดสินใจหรือก่อเจตนาใด ๆ ไม่ว่าปัญญาประดิษฐ์ทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวจะมีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่างอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ก็ตาม

ซุเปอร์ปัญญาประดิษฐ์ (ASI) นั้นมีความสามารถที่เหนือมนุษย์สามารถคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจได้เอง หรือเป็นปัญญาประดิษฐ์ที่มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างเป็นอิสระ โดยปราศจากการออกคำสั่งหรือควบคุมโดยมนุษย์แต่อย่างใด อีกทั้งมีความสามารถที่แสดงให้เห็นถึงการสร้างเจตนาธรรมเป็นของตนเองในการตัดสินใจหรือก่อเจตนา ดังนั้นซุเปอร์ปัญญาประดิษฐ์นี้จึงควรที่จะต้องได้รับสถานะบุคคลตามกฎหมาย คือ “บุคคลอิเล็กทรอนิกส์” เมื่อได้ตั้งสถานะบุคคลตามกฎหมายให้กับซุเปอร์ปัญญาประดิษฐ์แล้ว ต่อมาปัญญาประดิษฐ์ได้กระทำละเมิดต่อความลับทางการค้า ผู้ที่จะต้องรับผิดชอบคือซุเปอร์ปัญญาประดิษฐ์ หรือบุคคลอื่นหากได้กระทำละเมิดร่วมกับซุเปอร์ปัญญาประดิษฐ์แล้วแต่กรณี โดยจะต้องกำหนดสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล คือ ควรที่จะมีสิทธิถือครองทรัพย์สิน อีกทั้งจะต้องกำหนดสัญญาให้กับซุเปอร์ปัญญาประดิษฐ์เพื่อจะต้องนำไปพิจารณาในปัญหาเรื่องผู้รับผิดชอบจากการกระทำละเมิดของปัญญาประดิษฐ์โดยการจดทะเบียนบุคคลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งต้องเป็นบทบังคับให้จดทะเบียนซุเปอร์ปัญญาประดิษฐ์ทุกตัวโดยนำ พ.ร.บ.ทะเบียนราษฎร์ พ.ศ.2534 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัทมาปรับใช้

ประเด็นที่สองปัญหารูปแบบการกระทำความผิดของปัญญาประดิษฐ์ ตาม พ.ร.บ.ความลับทางการค้า พ.ศ.2545 การละเมิดสิทธิในความลับทางการค้าได้นั้นก็ต้องครบองค์ประกอบตามมาตรา 6 ซึ่งรูปแบบการกระทำความผิดนั้นก็ต้องเป็นการเปิดเผย เอาไป หรือใช้ซึ่งความลับทางการค้าโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของความลับทางการค้า อันมีลักษณะขัดต่อแนวทางปฏิบัติในเชิงพาณิชย์ที่สุจริตต่อกัน ซึ่งหมายความว่ารวมถึงการผิดสัญญา การละเมิดหรือการกระทำในประการที่เป็นการจงใจให้ละเมิดความลับอันเป็นที่ไว้วางใจต่อกัน การดัดสินบน การข่มขู่ การฉ้อโกง การลักทรัพย์ การรับของโจร หรือการจารกรรม โดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใดด้วย ซึ่งหากเปรียบเทียบกับกระทำความผิดของปัญญาประดิษฐ์นั้นเป็นที่น่าสนใจในเรื่องการจารกรรมโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใดด้วย ซึ่งหากดูจากพ.ร.บ.ความลับทางการค้าแล้วนั้นไม่มีบทนิยามคำว่าจารกรรมโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใดด้วย ดังนั้นจะต้องนำพ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ในการพิจารณาถึงรูปแบบการกระทำความผิด ซึ่งรูปแบบการกระทำตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เป็นการจารกรรมโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างอื่น เช่น การเจาะข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามมาตรา 7 หรือเจาะระบบคอมพิวเตอร์ตามมาตรา 5 การดักจับข้อมูลหรือดูดตามมาตรา 8 โดยรูปแบบการกระทำความผิดตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 นั้นจะอยู่ในมาตรา 5, 7, 8, 9, 10, 12 และ 13 ซึ่งหากเปรียบเทียบกับพ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เมื่อความลับทางการค้าถูกเก็บอยู่ในคอมพิวเตอร์ไม่ว่าในรูปแบบ

ใดก็ตามก็ถือว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แล้ว ดังนั้นการที่เจาะระบบเพื่อนำข้อมูลทางการค้าไปจากเจ้าของความลับทางการค้าโดยไม่ได้รับความยินยอมย่อมถือว่าเป็นการละเมิดความลับทางการค้าแล้ว ก็ต้องได้รับโทษตามพ.ร.บ.ความลับทางการค้า พ.ศ.2545 มาตรา 6 ดังนั้นรูปแบบการกระทำความผิดนอกจากที่ระบุไว้ในมาตรา 6 แล้ว จะต้องนำ พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ควบคู่ไปด้วยในเรื่องการจารกรรมโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งใน พ.ร.บ.ความลับทางการค้า พ.ศ.2545 มาตรา 3 นั้นมิได้มีนิยามของคำว่าจารกรรม โดนใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นจึงควรมีการบัญญัตินิยามคำดังกล่าวลงในมาตรา 3

ประเด็นที่สาม ปัญหาผู้รับผิดจากการกระทำละเมิดของปัญญาประดิษฐ์การที่ปัญญาประดิษฐ์กระทำละเมิดต่อความลับทางการค้านั้น เมื่อปัญญาประดิษฐ์ไม่มีความรู้สึก และไม่มีทรัพย์สิน ที่จะสามารถเอาผิดหรือให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายได้เว้นแต่ชูปเปอร์ปัญญาประดิษฐ์ที่จะให้รับผิดชอบใช้ค่าเสียหายได้ ดังนั้นจึงต้องนำบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งมาปรับใช้กับการกระทำละเมิดความลับทางการค้าต่อผู้เสียหายนั้นเพื่อหาผู้รับผิดจากการกระทำละเมิดของปัญญาประดิษฐ์ โดยผู้ศึกษาได้แบ่งพิจารณาออกเป็น 2 ประเภท คือ 1.ทางแพ่ง และ 2.ทางอาญา

ความรับผิดทางแพ่ง ปัญญาประดิษฐ์ในแต่ละระดับนั้นจะมีความแตกต่างกันออกไป โดยผู้ศึกษาจะแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ กรณีที่ปัญญาประดิษฐ์นั้นมีสภาพบุคคลตามกฎหมาย กับกรณีที่ปัญญาประดิษฐ์เป็นทรัพย์สิน

กรณีปัญญาประดิษฐ์มีสภาพบุคคลตามกฎหมายต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวการตัวแทน และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์สามารถแต่งตั้งได้โดยการแสดงออกโดยแจ้งชัดหรือโดยปริยายได้ ตามมาตรา 797 และประเภทของตัวแทนนั้นชูปเปอร์ปัญญาประดิษฐ์คือ ตัวแทนเฉพาะการหรือตัวแทนทั่วไปก็ได้ ตามมาตรา 800 และ 801 และชูปเปอร์ปัญญาประดิษฐ์นั้นไม่สามารถที่จะกระทำละเมิดโดยประมาทเลินเล่อได้ตามมาตรา 812 และในกรณีที่ปัญญาประดิษฐ์ได้กระทำเกินอำนาจของตัวแทนที่ตัวการได้ให้ไว้แล้วนั้นจะต้องตามมาตรา 822 และ 823 ซึ่งหากกระทำเกินอำนาจของตัวแทนแต่ยังอยู่ภายในขอบเขตอำนาจของตัวแทนอยู่ ตัวการก็ยังคงต้องรับผิดชอบตามมาตรา 822 ส่วนมาตรา 823 ในกรณีที่กระทำการโดยปราศจากอำนาจหรือนอกเหนือขอบเขตอำนาจตัวแทน ตัวการไม่ต้องรับผิดชอบ แต่หากชูปเปอร์ปัญญาประดิษฐ์เป็นผู้กระทำความผิดเอง ชูปเปอร์ปัญญาประดิษฐ์ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของความลับทางการค้าหรือผู้ควบคุมความลับทางการค้า

ส่วนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิดตามมาตรา 437 นั้น ชูปเปอร์ปัญญาประดิษฐ์มิใช่ยานพาหนะอย่างใด ๆ อันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกลตามมาตรา 437 วรรค 1 อีกทั้งมิใช่เป็นทรัพย์สินอันตราตามมาตรา 437 วรรค 2 เพราะชูปเปอร์ปัญญาประดิษฐ์เป็นบุคคลอิเล็กทรอนิกส์มิใช่ทรัพย์สิน จึงไม่

นำมาใช้กับซูปเปอร์ปัญญาประดิษฐ์ แต่ควรจะนำไปใช้กับปัญญาประดิษฐ์ระดับเบื้องต้น (ANI) และปัญญาประดิษฐ์ระดับทั่วไป (AGI)

กรณีปัญญาประดิษฐ์เป็นทรัพย์สิน ปัญญาประดิษฐ์ระดับที่ควรมีลักษณะเป็นเพียงทรัพย์สิน คือปัญญาประดิษฐ์ระดับเบื้องต้น (ANI) และปัญญาประดิษฐ์ระดับทั่วไป (AGI) ซึ่งจะต้องนำ พ.ร.บ.ความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิดมาปรับใช้ ซึ่งในกรณีที่ปัญญาประดิษฐ์กระทำละเมิดต่อความลับทางการค้านั้น ผู้ที่จะต้องรับผิดชอบคือผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ตามมาตรา 5 แห่ง พ.ร.บ.ความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และผู้เป็นเจ้าของปัญญาประดิษฐ์หรือผู้มีไว้ในครอบครองของตนตามมาตรา 437 วรรค 2 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิดแล้วแต่กรณี

เมื่อปัญญาประดิษฐ์ได้ละเมิดสิทธิความลับทางการค้าแล้ว ผู้ละเมิดจะต้องชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ถูกละเมิด ซึ่งผู้ละเมิดนั้นอาจจะไม่มีทรัพย์สินหรือไม่สามารถชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ถูกละเมิดได้เนื่องจากมีทรัพย์สินไม่เพียงพอหรือเป็นบุคคลล้มละลาย ดังนั้นผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีการบัญญัติเป็นบทบังคับให้ผู้เป็นเจ้าของปัญญาประดิษฐ์และผู้ว่าจ้างให้ผลิตทั้ง 2 ระดับทำประกันภัยความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดของปัญญาประดิษฐ์

ความรับผิดชอบทางอาญา การที่ปัญญาประดิษฐ์กระทำละเมิดต่อความลับทางการค้านั้นจะต้องนำบทกฎหมายด้วยกัน 3 บทมาปรับใช้ คือ 1. ประมวลกฎหมายอาญา 2. พ.ร.บ.ความลับทางการค้า พ.ศ.2545 และ 3. พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ซึ่งองค์ประกอบความผิดของแต่ละบทกฎหมายนั้นก็จะมีคำว่า “ผู้ใด” ซึ่งคำว่าผู้ใดนั้นหมายถึงใคร และบุคคลใดที่จะต้องได้รับการลงโทษในฐานะเป็นผู้กระทำความผิดเองหรือเป็นผู้ใช้ หรือเป็นตัวการ โดยผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ว่า กรณีปัญญาประดิษฐ์เป็นเพียงทรัพย์สินนั้น เมื่อปัญญาประดิษฐ์ได้กระทำละเมิดความลับทางการค้าโดยผู้เป็นเจ้าของปัญญาประดิษฐ์หรือมีบุคคลใดสั่งให้ปัญญาประดิษฐ์กระทำ ผู้นั้นเป็นผู้สั่งให้ปัญญาประดิษฐ์กระทำละเมิดความลับทางการค้าโดยใช้เป็นเครื่องมือ เท่ากับว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดเองเนื่องจากปัญญาประดิษฐ์ระดับเบื้องต้น (ANI) และระดับทั่วไป (AGI) นั้น จะต้องมีการใส่อัลกอริทึมที่เป็นการเฉพาะเจาะจงในการใช้งานประเภทใดประเภทหนึ่งและยังจะต้องอาศัยการตัดสินใจหรือการควบคุมของมนุษย์ ผู้ควบคุม ผู้สั่งหรือผู้เป็นเจ้าของที่ได้ใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือ นั่นถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดเอง ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้

ส่วนปัญญาประดิษฐ์ระดับซูปเปอร์ปัญญาประดิษฐ์ (ASI) นั้นประเด็นไป ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าหากการกระทำละเมิดนั้นหากผู้ควบคุมหรือผู้สั่งการได้สั่งให้ซูปเปอร์ปัญญาประดิษฐ์ได้กระทำละเมิดนั้น ถ้าปัญญาประดิษฐ์ได้รู้ถึงการกระทำละเมิดนั้นจะได้กระทำละเมิดความลับทางการค้า ถือว่าผู้ควบคุมหรือผู้สั่งการเป็นผู้สั่งให้ปัญญาประดิษฐ์กระทำความผิดตามมาตรา 84 ประมวลกฎหมายอาญา แต่หากผู้ควบคุมหรือ

ผู้สั่งการได้สั่งให้ซุเปอร์ปัญญาประดิษฐ์กระทำละเมิดโดยหลอกลวงให้ปัญญาประดิษฐ์กระทำละเมิด ซึ่งซุเปอร์ปัญญาประดิษฐ์ไม่ได้มีเจตนาที่จะกระทำความผิด ถือว่าผู้ควบคุมหรือผู้สั่งการเป็นผู้กระทำความผิดเองโดยอ้อม แต่หากผู้ควบคุมหรือผู้สั่งการได้กระทำร่วมกับซุเปอร์ปัญญาประดิษฐ์ก็เป็นตัวการตามมาตรา 83 ประมวลกฎหมายอาญา

เมื่อซุเปอร์ปัญญาประดิษฐ์ได้กระทำผิดฐานใดฐานหนึ่งตามบทกฎหมายที่กำหนดในความผิดอาญา จะทำการลงโทษอย่างไรเมื่อปัญญาประดิษฐ์ไม่ได้มีความรู้สึกเพื่อลงโทษให้หลายจำและเพื่อกลับตัวกลับใจ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าควรจะบัญญัติเพิ่มเติมเรื่องบทกำหนดโทษในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18

ประเด็นที่สี่ ปัญหาการพิจารณาค่าเสียหายจากการกระทำละเมิดของปัญญาประดิษฐ์ ในปัญหาดังกล่าวนั้นในการพิจารณาค่าเสียหายจากการกระทำละเมิดของปัญญาประดิษฐ์นั้น ผู้ศึกษาได้แยกออกเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ กรณีปัญญาประดิษฐ์มีสภาพบุคคลตามกฎหมายกับกรณีปัญญาประดิษฐ์เป็นเพียงทรัพย์สิน

กรณีปัญญาประดิษฐ์มีสภาพบุคคลตามกฎหมาย ซุเปอร์ปัญญาประดิษฐ์ (ASI) นั้นการพิจารณาค่าเสียหายจากการกระทำละเมิดของปัญญาประดิษฐ์ระดับดังกล่าวจะต้องนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 438 เปรียบเทียบกับ พ.ร.บ.ความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 มาตรา 13 ซึ่งผู้ศึกษาวิเคราะห์ว่าแนวคิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับ พ.ร.บ.ความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 นั้นมีความคล้ายคลึงกัน หากพิจารณาถึงหลักนิติธรรมนั้นควรที่จะนำ พ.ร.บ.ความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 มาใช้กับซุเปอร์ปัญญาประดิษฐ์เพื่อมิให้กฎหมายนั้นเคร่งครัดเกินไปจะทำให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้น

กรณีปัญญาประดิษฐ์เป็นเพียงทรัพย์สินการที่ปัญญาประดิษฐ์ในระดับเบื้องต้น (ANI) และระดับทั่วไป (AGI) นั้นเป็นเพียงทรัพย์สิน ผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ซึ่งเป็นผู้ประกอบการต้องพิจารณาตาม พ.ร.บ. ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 เนื่องจากผู้ประกอบการทุกคนจะต้องร่วมกันรับผิดชอบตามมาตรา 5

ส่วนผู้ควบคุม ผู้เป็นเจ้าของปัญญาประดิษฐ์ โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด เท่ากับเป็นผู้กระทำความผิดเองจะต้องพิจารณาตาม พ.ร.บ.ความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 มาตรา 13

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาการละเมิดความลับทางการค้าโดยปัญญาประดิษฐ์แล้ว ผู้ศึกษามีความเห็นว่าจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในบทกฎหมายต่าง ๆ แต่ละฉบับ ซึ่งผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะในแต่ละประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการกำหนดสถานะตามกฎหมายของปัญญาประดิษฐ์ เห็นควรที่จะต้องกำหนดสถานะตามกฎหมายให้กับปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งปัญญาประดิษฐ์ระดับเบื้องต้น (ANI) และปัญญาประดิษฐ์ระดับทั่วไป (AGI) ควรที่จะกำหนดสถานะเป็น “ทรัพย์สิน” ในกรณีที่จะฟ้องละเมิดเป็นคดีแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และเป็นทั้ง “สินค้า” กรณีที่จะฟ้องละเมิดในคดีตาม พ.ร.บ.ความรับผิดต่อความเสียหายที่

เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 โดยเพิ่มเติมเข้าไปในมาตราดังกล่าวไว้ว่า “สังหาริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้ารวมทั้ง ปัญหาประดิษฐ์ระดับเบื้องต้น และ ปัญหาประดิษฐ์ระดับทั่วไป” และเพิ่มคำนิยามของคำว่า ปัญหาประดิษฐ์ระดับเบื้องต้น กับ ปัญหาประดิษฐ์ระดับทั่วไป ในมาตรา 4 ต่อจากคำว่าสินค้าว่า “ปัญหาประดิษฐ์ระดับเบื้องต้น คือ หุ่นยนต์หรือระบบที่สามารถทำงานได้อย่างจำกัดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น และไม่สามารถกระทำการอย่างอื่นนอกจากขอบเขตที่ตั้งไว้ได้ ไม่ว่าจะมึรูปร่างหรือไม่ก็ตาม” ส่วนปัญหาประดิษฐ์ระดับทั่วไป คือ “ปัญหาประดิษฐ์ระดับทั่วไป คือ หุ่นยนต์หรือระบบที่มีความสามารถและความฉลาดเทียบเท่ามนุษย์ ทั้งความสามารถการคิดเชิงเหตุผล การวางแผนและแก้ปัญหา การคิดในเชิงซับซ้อน และสามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์”

ส่วนสรุปเปอร์ปัญหาประดิษฐ์นั้นควรที่จะกำหนดให้มีสถานะบุคคลตามกฎหมายเป็น “บุคคลอิเล็กทรอนิกส์” โดยเพิ่มเติมเข้าไปเป็นมาตรา 15/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยระบุว่า “บุคคลอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง ปัญหาประดิษฐ์ระดับสรุปเปอร์ปัญหาประดิษฐ์” และให้มีคำนิยามในมาตรา 15/1 วรรค 2 ว่า “สรุปเปอร์ปัญหาประดิษฐ์ คือ หุ่นยนต์หรือระบบที่มีสติปัญญาและความสามารถเหนือกว่าสมองมนุษย์ที่ฉลาดที่สุดในเกือบทุกสาขา รวมถึงความคิดเชิงสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ ความรู้เชิงภูมิปัญญา และทักษะทางสังคม อีกทั้งเป็นปัญหาประดิษฐ์ที่ปราศจากการควบคุมโดยอัตโนมัติ หรือเป็นปัญหาประดิษฐ์ที่มีอิสระในการตัดสินใจก่อเจตนาได้ด้วยตนเอง”

สิทธิและหน้าที่ของบุคคลอิเล็กทรอนิกส์นั้นควรที่จะกำหนดสิทธิและหน้าที่ไว้โดยเพิ่มเติมมาตรา 15/2 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยบัญญัติว่า “บุคคลอิเล็กทรอนิกส์ย่อมมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิและหน้าที่ซึ่งโดยสภาพจะพึงมีพึงเป็นได้เฉพาะแก่บุคคลธรรมดาเท่านั้น” อีกทั้งควรบัญญัติหน้าที่ในการขึ้นจดทะเบียนสรุปเปอร์ปัญหาประดิษฐ์ไว้โดยเพิ่มเติมมาตรา 15/2 วรรค 2 โดยให้จะต้องบัญญัติว่า “บุคคลอิเล็กทรอนิกส์ทุกคนบังคับต้องจดทะเบียน และการลงทะเบียนนั้นต้องมีรายการดังต่อไปนี้ เช่น 1. ชื่อ 2. สถานที่ที่ผลิต 3. ภูมิลำเนา 4. สัญชาติ 5. วันผลิตสรุปเปอร์ปัญหาประดิษฐ์ 6. วัตถุประสงค์ในการใช้งาน เป็นต้น”

2. ปัญหารูปแบบการกระทำความผิดของปัญหาประดิษฐ์ เห็นควรต้องบัญญัติคำนิยามเพิ่มเติมในมาตรา 3 พ.ร.บ.ความลับทางการค้า พ.ศ.2545 คือ “การจารกรรมโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง การเข้าถึงระบบ หรือ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ โดยการเจาะ คัดรับ การทำลาย แก้ไข เปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม บิดเบือน ปลอม หรือวิธีการอื่นใดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550” เพื่อมิให้เกิดปัญหาการตีความดังกล่าว

3. ปัญหาผู้รับผิดชอบจากการกระทำละเมิดของปัญหาประดิษฐ์ เห็นควรว่าใน พ.ร.บ.ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ควรระบุเพิ่มเติมเรื่องการประกันภัยไว้โดยเป็นบท

บังคับให้ผู้เป็นเจ้าของปัญญาประดิษฐ์หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิตปัญญาประดิษฐ์ทั้ง 2 ระดับทำประกันภัยความเสียหายที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นมาตรการบังคับสิทธิเพื่อป้องกันผลที่ปัญญาประดิษฐ์กระทำละเมิด โดยระบุเพิ่มเติมลงไปในมาตรา 9 วรรค 3 ว่า “ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้บริโภคร้องต้องทำประกันความเสียหายที่เกิดขึ้นอันเกิดจากสินค้าประเภทปัญญาประดิษฐ์ระดับเบื้องต้น และปัญญาประดิษฐ์ระดับทั่วไป”

อีกทั้งในความผิดอาญานั้นควรที่จะระบุบทกำหนดโทษตามมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญาให้สอดคล้องกับการกระทำความผิดของซูเปอร์ปัญญาประดิษฐ์โดยหากถูกลงโทษให้ประหารชีวิตควรเพิ่มเติมเป็น “(1) ประหารชีวิต หรือ ทำลาย” ส่วนถูกลงโทษให้จำคุก ควรที่เพิ่มเติมเป็น “(2) จำคุก หรือ ปิดระบบการทำงานชั่วคราว” ซึ่งการปิดระบบการทำงานนานเท่าใดนั้นให้ทำการปิดระบบการทำงานเท่ากับจำนวนที่กฎหมายได้ระบุไว้ว่าจำคุกเป็นเวลากี่ปี

4. ปัญหาการพิจารณาค่าเสียหายจากการกระทำละเมิดของปัญญาประดิษฐ์ กรณีปัญญาประดิษฐ์ที่มีสภาพบุคคลเป็น “บุคคลอิเล็กทรอนิกส์” นั้นผู้ศึกษามีความเห็นว่าการนำมาตรา 13 ตาม พ.ร.บ.ความลับทางการค้า พ.ศ.2545 มาพิจารณาค่าเสียหายกับการละเมิดความลับทางการค้าโดยปัญญาประดิษฐ์มากกว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 438 โดยใช้ความยุติธรรมมาพิจารณาเพิ่มเติมเพื่อให้กฎหมายนั้นเคร่งครัดเกินไปจะทำให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้น

กรณีปัญญาประดิษฐ์เป็นเพียงทรัพย์สิน ผู้ศึกษาเชื่อว่าปัญญาประดิษฐ์ระดับเบื้องต้น (ANI) และระดับทั่วไป (AGI) นั้น จะต้องพิจารณาค่าสินไหมทดแทนโดยผู้ผลิตและผู้ว่าจ้างให้ผลิตจะต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 11 แห่ง พ.ร.บ.ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ส่วนผู้เป็นเจ้าของปัญญาประดิษฐ์ หรือผู้ควบคุมจะต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนตาม พ.ร.บ.ความลับทางการค้า พ.ศ.2545 มาตรา 13 ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดเอง

เอกสารอ้างอิง

- ไชยยศ เหมะรัชตะ. ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 12. (กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2562).
- พรเพชร วิชิตชลชัย. คำอธิบาย พ.ร.บ.คำอธิบายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 (กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม, 2560)
- สุพิศ ประณีตพลกรัง. กฎหมายว่าด้วยความลับทางการค้า. พิมพ์ครั้งที่ 1. (กรุงเทพฯ:อินเตอร์บุคส์, 2546).
- ภูมินทร์ บุตรอินทร์. “กฎหมายกับปัญญาประดิษฐ์.” วารสารนิติศาสตร์ 2561, ฉบับที่ 47 (กันยายน 2561).